

Někdy brečím nad lidmi kolem sebe, často pro lidi a někdy je to i vidět

Světová zdravotnická organizace definuje zdraví jako stav pohody – the well being, „dobré bytí“ . . .

Denně se setkávám s lidmi, kteří okusili působení našeho zdravotního systému, ale on pro ně neuměl najít „dobré bytí“ ve smyslu vyléčení. Nicméně neuměl jim nic dalšího, hodnotného nabídnout. Nechtěl jim ale ublížit a nemohl a nechtěl je odmítnout. A tak dělal to, co se zdá, že umí: „léčil“. Jen nevěděl proč, co a jak.

Stěžovat si, jak je všechno špatně – to je snadné. Nemám rád rozmazlenost. Tahle země je jedním z vůbec nejlepších míst na Zemi. Mohli bychom se mít ještě lépe. Ale pak bychom museli přestat brečet nad sebou a začít něco dělat pro lidi, nebo pro ně aspoň brečet.

Dovolte mi příběh.

Telefon – mladá žena, žádost o přijetí manžela v komatu do hospice. Složitý případ, asi tři měsíce od kardiologického zákroku, při kterém arytmie, zástava srdeční, dlouhá resuscitace a významná ztráta mozkové činnosti, koma. 37 let. „Můžu žádost přinést osobně?“

Jistěže ano. Dobrá příležitost ji poznat a snažit se získat důvěru, tak nutnou pro další podporu.

Další den, služba, 18. hodin, přichází. Menší postavy, tichá, ale rozhodná, ne typ, co pláče při každém problému ze strachu nad sebou.

„Nejhorší je, že můj 5-letý syn denně pláče, už od toho, jak se to stalo. Co mu mám říct? Můžu ho vzít sebou? V nemocnici se o tom nechtějí bavit, neporadí mi.“ Oči jako by se propadly.

Já myslím, že ho můžete sebou vzít, možná spíš musíte. Pomůžeme Vám. Místo bude po víkendu, když doplní nemocnice jasnou kategorizaci (nerozšiřovaná terapie) v dokumentaci, nebude problém s přijetím.

Informaci telefonicky předávám primáři intenzivní péče v nemocnici.

Za dva dny telefonát manželky pacienta: „Oni ho přeložili 50 kilometrů daleko do LDN, prý nebudou nic doplňovat“. Telefonuji do LDN, primář je skvělý: „ano, pacient je do hospicové péče plně indikován z našeho pohledu, uděláme u nás neurologické konzilium a v pondělí Vám pacienta rádi přeložíme – manželku a rodinu to jistě podpoří“. Blahopřeji, pane primáři, kdyby bylo takových lidí ve své profesi víc.

Pacient je u nás čtvrtý týden, stav se zhoršuje, syn byl s matkou jen jednou, pak zase odmítal přijít. Matka je ale klidnější, vidí, že manžel je zajištěný. Ví také, že může již zemřít každou hodinou. Ve čtvrtek ráno není stav pacienta dobrý, selhávání srdce, zjevně terminální plicní embolie, volám manželce.

V 11. hodin mně volá sestra, „manželka pacienta je na pokoji, prosím, přijďte za ní“.

Vstupuji na pokoj, u lůžka stojí žena a vedle ní syn, hovoří na tátu, jako kdyby s nimi mluvil.

Podívám se na pacienta a na první pohled vím, že právě vydechnul naposledy.

Jeden můj pohled na manželku a ví vše, rozpláče se.

Syn stojí vedle a je bezradný. Já pár vteřin také. Pak ale pokleknu k němu: „víš, je mi to moc líto, táta uměl . . .“. Víc už říct nedokážu bez slz v očích a třese se mi i hlas. Vůbec nereaguje, oči strnulé, pak se tiskne k mámě, mám před očima své děti. Je tu i naše psycholožka, jen tiše stojíme, jsme blízko nich obou, abychom se mohli zachytit.

„Co pro Vás můžeme udělat?“ – „Nemůžu řídit, zkusím někoho z rodiny zavolat“ – „Nevolejte, jedu do Brna, vezmu Vás sebou autem, zítra si své vyzvednete.“ Souhlasí.

Po cestě několikrát zastavuji, chlapci je špatně, dusí se, pak má záchvat kašle. Máma je skvělá, ale zjevně vyčerpaná. Doma v bytě jsou rodiče její i manžela, dva z nich vážně onkologicky nemocní. S manželem spláceli hypotéku na byt, ale ještě je na mateřské dovolené s mladší dcerou, jak to vše bude? Rodiče také nevěděli o úmrtí, vyjadřují soustrast, vysvětlují potřebné, nemohu hned odejít a nechat je tam samotné. Po půl hodině se rozloučím – druhý den ráno zde budu v 8. hodin a vezmu manželku do hospice, vše vyřídíme.

Jedu domů, mám to jen asi 5 kilometrů, ale skoro nemůžu řídit. Mám myšlenky všude jinde, než tam. A moje prostřední dcera má ten den narozeniny, už jsem měl být dvě hodiny doma. Čekají na mně v kuchyni.

Unaveně sednu ke stolu a rozpláču se. Poprvé za 16 let v medicíně, co jsem práci přinesl domů.

„Tati, co se ti stalo?“ . . .Vše jim řeknu, dostanu pusy, je mi trochu líp. Ještě že je mám.

Druhý den ráno ji vyzvednu. Je statečná, moc nemluví, jen mi silně stiskne ruku, když se loučíme. „Děkuji, nikdy nezapomenu, co jste pro nás udělali“. Víc říkat nemusí, je mi zas o trochu líp.

Za tři měsíce přišel email: „díky, je to těžké, ale syn už je zase ve školce a už je to lepší“. Díky Vám, Jano, je mi trochu líp.

Takže: nemyslím, že je špatné občas brečet, ale potřeba je, aby to bylo pro lidi, pro něco. A vedle toho je třeba taky něco pro lidi dělat – abychom se mohli občas všichni od plic smát.

Nezapomenu na kolegyni, praktickou lékařku, která mně zemřela v náručí při krvácení do plic u plicního nádoru. Vše věděla, znala další vývoj nemoci, měla skvělou rodinu, sama je podporovala. Týden před tím se chtěla nechat se dvěma dcerami vyfotit na pokoji hospice, na lůžku. Nádherná fotka, nikdo by neřekl, jak vážně je nemocná. Tolik úsměvu a radosti, že můžou být spolu, tolik odvahy.

Chválíme se, že máme jedno z nejlepších zdravotnictví na světě. Možná v některých akutních oborech je to u malé skupiny nemocných i pravda. Populace nám ale stárne, zdravé dožití se od nemocného liší již o 20 let a tato léta mnozí z nás žijí, a ještě více z nás bude žít v budoucnosti s nemocí. Mnohdy v plné závislosti na druhých několik měsíců či let. S těmito nemocemi i odejdeme z tohoto světa. Nyní v lednu během 3 týdnů zemřelo v našem hospici 19 pacientů. 19 příběhů, 19 rodin o cca 80 lidech. Někteří z nich do svého životního příběhu museli přijmout fakt, že jejich nejbližší trpí nemocí, ale často i hloupostí, neznalostí, neochotou či dokonce vulgárností společnosti, a třeba i zdravotnického systému, ve kterém žijeme a pracujeme. Není mi to jedno, i proto, že jednou budu jedním z nich.

Někdy brečím nad lidmi kolem sebe, často pro lidi a někdy je to i vidět. Možná jsem nenapravitelný humanista, ale i přesto, že mi hrozí, že zas budu brečet, od umírajícího pacienta neuteču.

Nelíbí se mi, jak si ten život ulehčujeme. Rozmazlenost. To je to, čím trpí tahle společnost a doba. Hledat snadná řešení. Za jakoukoliv cenu.

Tohle mně ale nebaví, protože to jako životní strategie vůbec nefunguje. Jako žádné sobectví.

Ladislav Kabelka, MD, PhD.

*Léčebna dlouhodobě nemocných Nemocnice Milosrdných bratří Brno
Česká společnost paliativní medicíny ČLS JEP*